

Sylwia Borkowicz, Marzena Dziołak

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Biblioteki państwowych wyższych szkół zawodowych – obraz statystyczny w 15-letniej perspektywie funkcjonowania

Streszczenie

Historia bibliotek państwowych wyższych szkół zawodowych rozpoczęła się w 1997 r. wraz z powstaniem państwowego wyższego szkolnictwa zawodowego na mocy Ustawy o wyższych szkołach zawodowych z dnia 26 czerwca 1997 r. W referacie przedstawiono wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w maju 2013 r., mających na celu analizę funkcjonowania bibliotek PWSZ w ośmiu kluczowych obszarach tematycznych służących ocenie ich działalności. Prezentowane badania nie są badaniami porównawczymi, stanowią natomiast próbę ukazania stopnia rozwoju bibliotek PWSZ i ogólnego statystycznego ich obrazu w piętnastoletniej perspektywie funkcjonowania. W analizowanym okresie powstało 36 bibliotek uczelnianych tego typu szkół wyższych, które poza tradycyjnymi zadaniami: gromadzenia, opracowania, udostępniania i informowania prowadzą także działalność naukowo-badawczą oraz kulturalną, stając się tym samym ważnymi instytucjami w swoich środowiskach.

Słowa kluczowe: biblioteka, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (PWSZ), analiza statystyczna

Wstęp

Biblioteki państwowych wyższych szkół zawodowych (dalej PWSZ) na podstawie zapisów Ustawy o bibliotekach z 27 czerwca 1997 r. z późn. zm. zaliczane są do grona bibliotek naukowych (art. 21, pkt 1, ust. 2), które poza tradycyjnie przypisanymi im zadaniami, takimi jak gromadzenie, opracowanie, udostępnianie zbiorów i informowanie, będącymi podstawą funkcjonowania bibliotek wszystkich typów, służą potrzebom nauki i kształcenia, zapewniając dostęp do materiałów bibliotecznych i zasobów informacyjnych niezbędnych do prowadzenia prac naukowo-badawczych oraz zawierających wyniki badań naukowych. Prowadzą również działalność naukowo-badawczą w zakresie bibliotekoznawstwa i dziedzin pokrewnych, a także w zakresie obsługiwanych przez nie dziedzin nauki (art. 21, pkt 1, ust. 1). Biblioteki usytuowane w strukturze macierzystych uczelni dzięki zgromadzonym źródłom prezentującym najnowsze osiągnięcia wiedzy krajowej i światowej, wspomagają prowadzenie badań naukowych, realizację celów dydaktycznych, służą rozwojowi kształcenia i nauki.

W jakim stopniu biblioteki PWSZ zdołały w bardzo krótkim czasie swojego funkcjonowania przygotować się do realizacji stawianych przed nimi zadań, w jakim stadium rozwoju się znajdują, w jakim tempie nadążają za zmianami ich bliższego i dalszego otoczenia i jakie czekają je wyzwania? Źródłem odpowiedzi na wyżej postawione pytania są badania ankietowe przeprowadzone w maju 2013 r. przez pracowników Biblioteki Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej.

Metodologia

Kwestionariusz ankiety dotyczy ośmiu kluczowych obszarów tematycznych służących ocenie działalności bibliotek PWSZ. W dużej mierze, chociaż odpowiednio zmodyfikowane do potrzeb prezentowanego badania, są one analogiczne do obszarów ujętych w badaniach prowadzonych w ramach projektu „Analiza funkcjonowania bibliotek naukowych w Polsce” przez Zespół ds. Standardów dla Bibliotek Naukowych i obejmują:

1. Strukturę organizacyjną i dostępność biblioteki.
2. Personel biblioteki.
3. Budżet i infrastrukturę.
4. Zbiory biblioteki i politykę gromadzenia.
5. Udostępnianie zbiorów i użytkownicy bibliotek.
6. Usługi biblioteczne.
7. Dydaktykę.
8. Współpracę z innymi instytucjami i organizację imprez.

Kwestionariusz ankiety dawał również bibliotekom biorącym udział w badaniach możliwość podania dodatkowych informacji.

Prezentowane badania nie są badaniami porównawczymi, stanowią natomiast próbę ukazania stopnia rozwoju bibliotek PWSZ i ogólnego statystycznego ich obrazu w piętnastoletniej perspektywie funkcjonowania.

Ankieta została skierowana drogą elektroniczną do wszystkich 36 bibliotek PWSZ. Jeżeli nie posiadały one własnego adresu e-mail, informację wraz z kwestionariuszem ankiety przesyłano na ogólny adres uczelni z wyraźnym zaznaczeniem odbiorcy. Na pytania zawarte w ankiecie, w większości w sposób wyczerpujący, odpowiedziało 28 z nich, co stanowi 78%. Umożliwiło to skompletowanie w miarę pełnych informacji dotyczących wybranych obszarów funkcjonowania bibliotek.

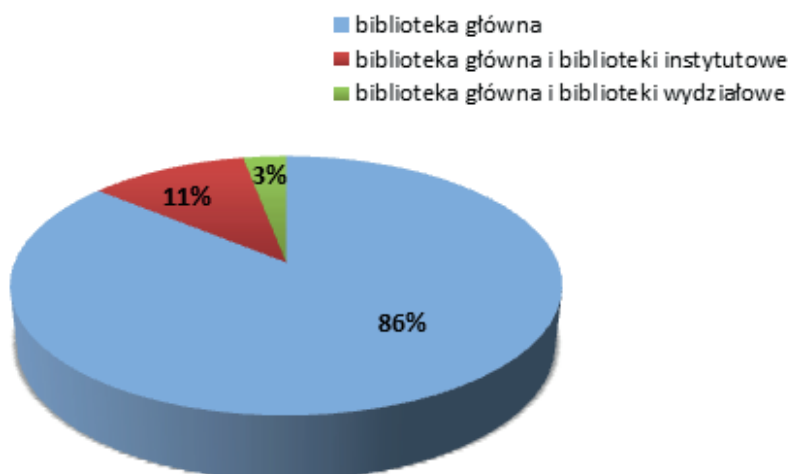
Tabela 1. Uczelnie, których biblioteki brały udział w badaniu ankietowym

Lp.	Nazwa uczelni
1.	Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej
2.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie
3.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu
4.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Głogowie

5.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gnieźnie
6.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim
7.	Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze
8.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu
9.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie
10.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koszalinie
11.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy
12.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie
13.	Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży
14.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu
15.	Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu
16.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu
17.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Staszica w Pile
18.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku
19.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu
20.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sandomierzu
21.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Grodka w Sanoku
22.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Skierniewicach
23.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie
24.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach
25.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie
26.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu
27.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku
28.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Szymona Szymonowica w Zamościu

Wyniki badań

Pierwsza część ankiety dotyczyła struktury organizacyjnej i dostępności bibliotek. Biblioteki funkcjonujące w uczelniach najczęściej były organizowane równolegle z powstającymi PWSZ. Taka sytuacja dotyczy 20 bibliotek biorących udział w badaniu (71%), pozostałe powstawały rok po założeniu uczelni. Systemy biblioteczno-informacyjne zorganizowane są różnie - w nielicznych zależne są od struktury organizacyjnej uczelni (zob. wykres 1). I tak w trzech uczelniach (Elbląg, Gorzów Wielkopolski, Nowy Sącz) oprócz biblioteki głównej zorganizowane są również biblioteki instytutowe, natomiast w PWSZ w Kaliszu funkcjonuje biblioteka główna oraz biblioteki wydziałowe.

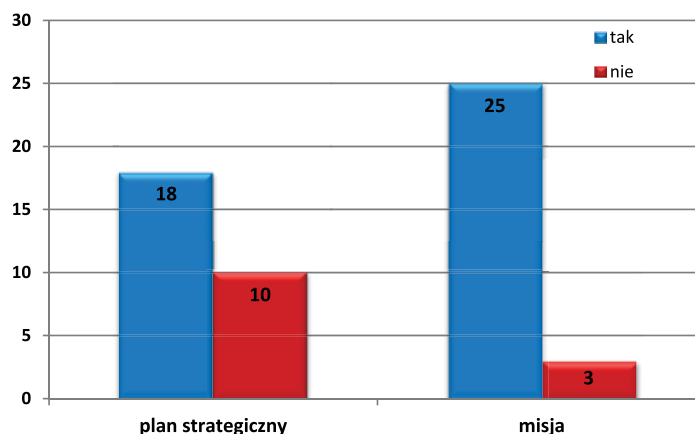
Wykres 1. System biblioteczno-informacyjny bibliotek PWSZ

W większości uczelni (24) przyjęto coraz częściej postulowany w środowisku bibliotekarskim i bibliotekoznawczym model biblioteki scalonej, posegmentowanej przedmiotowo, ale wspólnej dla całej instytucji (Wojciechowski 2002) i w nich funkcjonuje tylko biblioteka główna.

W 17 bibliotekach (68%) nie ma wyodrębnionej wewnętrznej struktury organizacyjnej, a poszczególne agendy są ze sobą połączone. W przypadku 18% bibliotek funkcjonują agendy gromadzenia, opracowania oraz udostępniania, a 14% - dodatkowo wydzielone oddziały informacji naukowej.

Dostępność bibliotek dla czytelników kształtuje się od 37,5 do 62 godzin tygodniowo. Z wyjątkiem dwóch bibliotek, wszystkie są czynne także w weekendy, co umożliwia korzystanie ze zbiorów również grupom studentów zaocznych. Godziny otwarcia poszczególnych bibliotek i ich struktura wewnętrzna uzależnione są przede wszystkim od liczby pracowników zatrudnionych w bibliotece. Z reguły tam, gdzie liczba pracowników waha się od 1 do 5 agendy są połączone, a liczba godzin otwarcia jest mniejsza, niż w placówkach zatrudniających więcej personelu.

Biblioteki zapytano również, czy funkcjonują w oparciu o plan strategiczny oraz czy posiadają sformułowaną misję swojej działalności. Misja bowiem zobowiązuje bibliotekę do respektowania głoszonych przez siebie wartości i haseł, powinna kształtować jej działalność, etykę i zaangażowanie pracowników oraz być istotnym czynnikiem kreowania wizerunku i wzbudzania pozytywnej reakcji otoczenia. Z kolei plan strategiczny zawiera w sobie wszystkie działania maksymalizujące wykorzystanie sił i środków dla osiągnięcia ambitnych celów w odniesieniu do misji i przy uwzględnieniu wszystkich czynników otoczenia silnie ukierunkowanych na potrzeby użytkowników (Dziołak, Pykacz 2010).

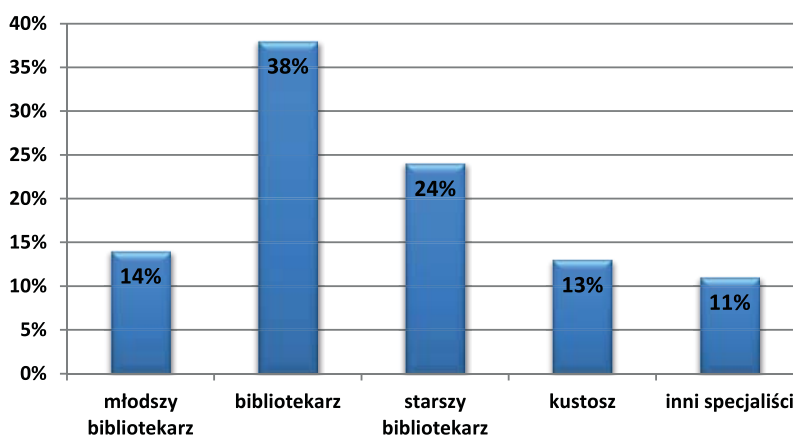

Wykres 2. Biblioteki posiadające sformułowaną misję oraz plan strategiczny

Z powyższego wykresu wynika, że 89% bibliotek PWSZ posiada sformułowaną misję, wyrażającą ich tożsamość organizacyjną i sens istnienia. Również ponad połowa badanych bibliotek - 64% funkcjonuje w oparciu o plan strategiczny, który określa perspektywiczne, docelowe działania instytucji, główne priorytety i zasadnicze kierunki rozwoju i tempo zmian.

Kolejny badany obszar dotyczył personelu bibliotek PWSZ. Zapytano m.in. o liczbę pracowników, ich wykształcenie i stanowiska, na których są zatrudnieni. Skupiono się również na ocenie aktywności kształceniowej, doskonalenia zawodowego i działalności naukowej pracowników bibliotek, pytając o udział w konferencjach naukowych, szkoleniach i stażach oraz liczbę publikacji naukowych.

Łącznie w bibliotekach biorących udział w badaniu zatrudnionych jest 175 osób, natomiast liczba pracowników w poszczególnych jednostkach kształtuje się od 1 do 16. 45% z nich posiada wykształcenie bibliotekarskie I lub II stopnia, 42% pracowników bibliotek PWSZ zadeklarowało, że ma ukończone inne studia wyższe i dodatkowo studia podyplomowe z bibliotekoznawstwa. Pozostała grupa, stanowiąca 8% ma inne wykształcenie wyższe. 5% ogółu zatrudnionych stanowi personel pomocniczy, najczęściej są to magazynierzy biblioteczni, legitymujący się wykształceniem średnim.

Wykres 3. Zatrudnienie pracowników bibliotek na poszczególnych stanowiskach

Największa grupa pracowników bibliotek PWSZ jest zatrudniona na stanowisku bibliotekarza (38%), a więc pracują w bibliotece naukowej dłużej niż 4 lata. Drugą grupą są starsi bibliotekarze (24%), z kolei liczba młodszych bibliotekarzy i kustoszy jest podobna -odpowiednio 14% i 13%. Inni specjaliści, zatrudnieni w bibliotece stanowią 11% wszystkich pracowników i są to m.in.: specjaliści obsługi administracyjnej, archiwiści i informatycy. Jedynie w dwóch bibliotekach PWSZ - Lesznie i Głogowie zatrudnieni są bibliotekarze dyplomowani (3 osoby).

Z przeprowadzonej analizy ankiet wynika, iż bibliotekarze chętnie podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe, doskonałą kompetencje i umiejętności. Zapewne pozostaje to w ścisłym związku ze stałym i szybkim rozwojem technologii informacyjno-komunikacyjnych, rosnącymi i zmieniającymi się potrzebami użytkowników, wymagających szybkich, profesjonalnych i zintegrowanych usług, którym należy sprostać w codziennej pracy. Impulsem do doskonalenia i samokształcenia są również ambicje zawodowe bibliotekarzy, którzy stają się nierzadko wysokokwalifikowanymi kreatorami wiedzy. wiadczy o tym ich udział w konferencjach naukowych, warsztatach i szkoleniach. Do momentu złożenia ankiet bibliotekarze uczestniczyli 836 razy w różnych formach doskonalenia zawodowego. Najczęściej byli to bibliotekarze PWSZ w Legnicy, Raciborzu i Białej Podlaskiej. Warto również w tym miejscu podkreślić fakt, że pracownicy bibliotek PWSZ biorą udział w stażach zagranicznych dostępnych w ramach programu Erasmus - Uczenie się przez całe życie.

Kolejny, najtrudniejszy obszar badań ankietowych dotyczył *budżetu i infrastruktury*. Delikatność finansowej materii potwierdziły również badania A. Witrylak z biblioteki PWSZ w Nowym Sączu przeprowadzone w roku akademickim 2004/2005, w których biblioteki w niewielkim stopniu udzieliły odpowiedzi, dodatkowo odpowiedzi te były niepełne (Witrylak 2006). Utrudnieniem w badaniach ankietowych dotyczących finansowania bibliotek jest również to, że część z nich posiada wydzielony budżet, natomiast część jest finansowana z ogólnego budżetu Uczelni i trudne jest ustalenie poszczególnych wydatków na infrastrukturę, wyposażenie, codzienną działalność, czy też na określenie kosztów pracowniczych. Dlatego też tworząc ankietę, jej autorki zdecydowały się tylko na zadanie jednego pytania związanego z budżetem, mianowicie: *Czy biblioteka posiada wydzielony budżet?* Odpowiedzi kształtowały się następująco: 57% bibliotek biorących udział w badaniu odpowiedziało twierdząco, 43% nie posiada wydzielonego budżetu.

Dodatkowo w strefie tej zadano pytania o lokalizację i powierzchnię poszczególnych bibliotek. I tak, 1/3 z nich posiada budynki wydzielone, adaptowane lub budowane od podstaw, natomiast 2/3 mieści się w budynkach uczelnianych, w których swoją siedzibę mają również inne jednostki organizacyjne. Warto jednak zauważyć, że biblioteki stale, najczęściej przy udziale funduszy unijnych, budują bądź modernizują swoje siedziby. Powierzchnia bibliotek PWSZ jest bardzo zróżnicowana i kształtuje się od 54 aż do prawie 3000 m². Do największych należą biblioteki PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim, Lesznie i Jeleniej Górze i wszystkie one mieszczą się w wydzielonych tylko na potrzeby biblioteki budynkach.

Omawiany obszar badawczy to również kwestie liczby miejsc pracy dla użytkowników, ilość stanowisk komputerowych, dostęp do sieci Wi-Fi oraz wyposażenie w stanowiska komputerowe dla osób z niepełnosprawnością. Ogółem biblioteki PWSZ dysponują 2344 miejscami dla użytkowników i 884 stanowiskami komputerowymi. Tylko jedna z badanych bibliotek nie oferuje dostępu do bezprzewodowego Internetu. Stanowiska komputerowe przystosowane dla osoby niepełnosprawnej posiada 14 bibliotek (50%), jedna biblioteka nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie.

Następne analizowane zagadnienie dotyczyło zbiorów bibliotek i polityki ich gromadzenia. Jest to również najbardziej rozbudowana część badania, ponieważ prawidłowe budowanie zasobów, odpowiadających dyscyplinom naukowym wykładanym w uczelni i wspomagających studiowanie i prowadzenie prac naukowo-badawczych, pozwala na tworzenie biblioteki wielosemiotycznej, pośredniczącej w różnych formach komunikacji (Wojciechowski 2002).

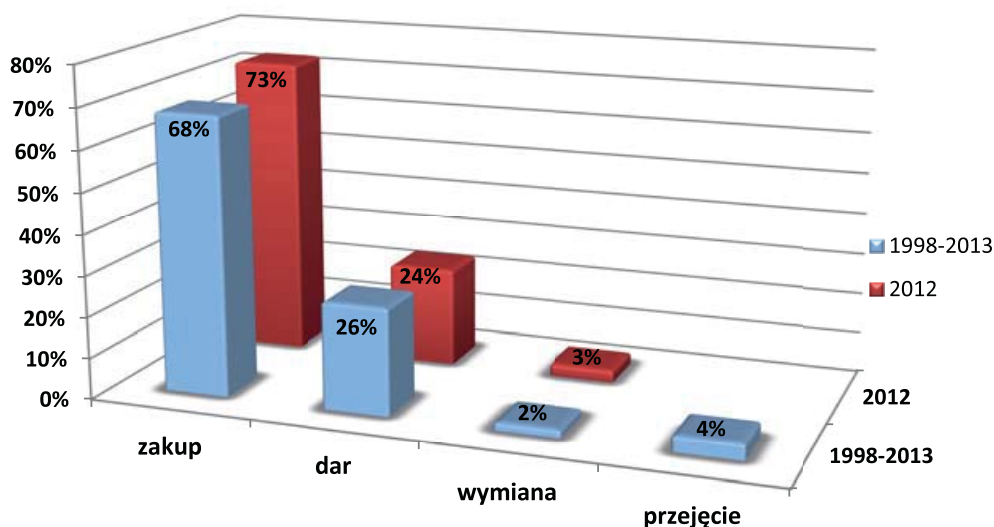
Pierwsze pytanie w tej części ankiety dotyczyło sposobu zakupu zbiorów. 21 bibliotek - 75% ogółu badanych kupuje księgozbiór bez stosowania procedur Ustawy Prawo Zamówień Publicznych, co sugerować może, iż kwoty wydawane na zakup są niższe niż 14 tys. EURO. 5 bibliotek - 18% stosuje w zakupach procedury przetargowe, a 2 (7%) - wariant mieszany, czyli oba sposoby pozyskiwania zasobów drogą zakupu.

Łącznie księgozbiory wszystkich bibliotek PWSZ kształtują się na ogólnym poziomie 1.153.448 jednostek inwentarzowych. Największym pod względem ilości księgozbiorem może poszczycić się biblioteka PWSZ w Kaliszu - 119.703 egzemplarze. Struktura ilościowa zasobów kształtuje się w sposób następujący:

- książki - 1.111.221,
- dokumenty elektroniczne - 15.759,
- dokumenty audiowizualne - 17.363,
- dokumenty graficzne - 204,
- dokumenty kartograficzne - 1579,
- książki elektroniczne - 4526 oraz 41.805 w płatnych bazach danych
- inne zbiory - 2796.

Przyrost księgozbioru w 2012 r., uwzględniając wszystkie typy akcesji, wyniósł 49.382 jednostki inwentarzowe, natomiast w drodze zakupów przybyło 36.667 egzemplarzy, co stanowi 74% pod względem sposobu nabycia materiałów bibliotecznych. Z ankiet wynika, że wszystkie biblioteki sukcesywnie powiększają swoje zbiory, a w ciągu roku ich księgozbiory wzrastają nawet o kilka tysięcy woluminów.

W kolejnym pytaniu poproszono o określenie sposobu nabycia księgozbiorów w całym okresie funkcjonowania. Niestety jedynie 13 bibliotek (46%) udzieliło poprawnej odpowiedzi na to pytanie, natomiast 15 bibliotek (54%) podało sposób nabycia księgozbioru tylko w 2012 r. Proporcje między zakupem, darem a wymianą międzybiblioteczną obrazuje poniższy wykres.

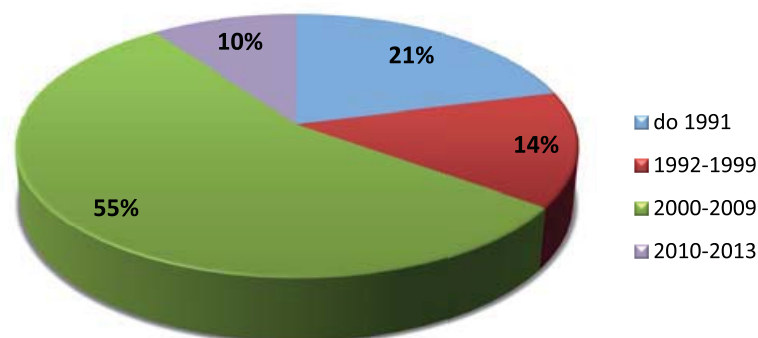

Wykres 4. Sposób nabycia księgozbioru przez biblioteki PWSZ w całym okresie ich funkcjonowania oraz w 2012 r.

Jak widać na wykresie 4 proporcje są bardzo zbliżone. Biblioteki najczęściej kupują książki i inne typy zbiorów. Mniej niż jedną trzecią ich zasobów stanowią dokumenty pozyskane drogą darów, natomiast najmniejszy odsetek to zbiory pozyskane w ramach wymiany międzybibliotecznej. Przy określeniu sposobu nabycia księgozbioru dwie biblioteki wyszczególniły również przejęcie zasobów innej biblioteki.

Biblioteki posiadają w swoich zbiorach również unikatowe kolekcje. Biblioteka PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim jest w posiadaniu tzw. „Archiwum Byrskich”, czyli zbioru pamiątek po pisarzach (Miłosz, Herbert, Camus, Iwaszkiewicz, Gałczyński), artystach (np. J. Grotowski), aktorach (np. Zelwerowicz) oraz innych wybitnych twórcach kultury. W zbiorach znajduje się również rękopis partytury W. Lutosławskiego.

Ważne z punktu widzenia badania stanu księgozbiorów jest również określanie ich wieku, a tym samym ich aktualności. Autorki kwestionariusza poprosiły ankietowanych o podanie liczby posiadanych tytułów, nie zaś liczby jednostek inwentarzowych z poszczególnych, określonych w ankiecie okresów wydawniczych. 29% bibliotek biorących udział w badaniu nie odpowiedziało na to pytanie, informując zarazem w ankiecie, że nie prowadzą takich statystyk bądź też takich możliwości nie dają stosowane systemy biblioteczne. 11% bibliotek wiek księgozbioru określiło procentowo w stosunku do zgromadzonego księgozbioru. 4% bibliotek podało w odpowiedzi liczbę rekordów, nie tytułów. Biblioteki, które prawidłowo podały wskaźniki dotyczące liczby zbiorów, gromadzą w sumie 382.955 tytułów różnego typu dokumentów. Porównując to do ilości jednostek inwentarzowych zgromadzonych przez te biblioteki okazuje się, że dysponują one księgozbiorem wieloegzemplarzowym.

Wykres 5. Wiek gromadzonego księgozbioru w ilości tytułów (względem daty wydania)

10% zbiorów to zasoby o najbardziej aktualnych treściach, wydane od 2010 r., 55% księgozbioru zgromadzonego w bibliotekach PWSZ to dokumenty wydane w latach 2000-2009. Powyższe oba wskaźniki obrazują, iż ponad połowę zgromadzonych zbiorów stanowią dokumenty o w miarę nowych treściach. Pozostała część to zbiory wydane przed rokiem 2000 - w latach 1992-1999 (14%), a 21% księgozbioru zostało wydane przed 1991 r., czyli liczy już co najmniej 21 lat.

Wszystkie biorące udział w badaniu biblioteki prenumerują od kilku do ponad 300 tytułów czasopism naukowych, fachowych i popularnonaukowych o różnej częstotliwości ukazywania się. W 2012 r. biblioteki prenumerowały w sumie 2414 czasopism polskich i 272 czasopisma zagraniczne, wydając na prenumeratę 647.402,67 zł.

Zasoby biblioteki to nie tylko tradycyjny księgozbiór, ale coraz częściej również bazy danych: pełnotekstowe, abstraktowe, bibliograficzne. Biblioteki szkół wyższych, w tym PWSZ mają możliwość korzystania z zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki w ramach licencji krajowej udzielonej przez wydawców dla szkół wyższych i instytucji naukowych, które na podstawie Ustawy o zasadach finansowania nauki z 2010 r. są uprawnione do korzystania z dofinansowania MNiSW. Oferta licencji krajowej obejmuje: kolekcje czasopism Elsevier, Springer, Wiley-Blackwell, czasopism Nature i Science, bazę danych wydawnictwa EBSCO Publishing oraz bazy naukowe Scopus i Web of Knowledge.

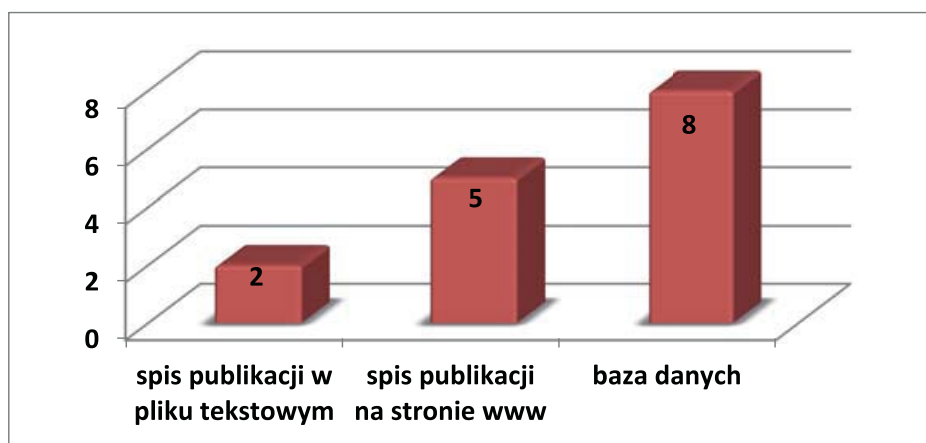
Dostęp do WBN swoim użytkownikom oferuje 26 z badanych bibliotek, jedynie 2 biblioteki nie uczestniczą w tym krajowym konsorcjum. Inne bazy, do których biblioteki PWSZ wykupiły dostęp obrazuje tabela 2. 10 bibliotek nie oferuje jednak dostępu do żadnych dodatkowych licencjonowanych baz danych. Kwota, którą 18 bibliotek biorących udział w badaniu, przeznaczyły na wykupienie dostępu do e-baz zamyka się sumą 311.557,52 zł. W tej grupie liderem jest biblioteka PWSZ w Kaliszu.

Tabela 2. Bazy, do których biblioteka wykupiła dostęp

Lp.	Nazwa bazy	Liczba bibliotek
1.	Ibuk	13
2.	Lex	8
3.	Polska Bibliografia Lekarska	7
4.	Legalis	6
5.	InforLex	5
6.	EMIS	2
7.	Proquest	2
8.	Wolters Kluwer	2
10.	Knovel	1
11.	EBSCO Literary	1
12.	BHP Gold	1
13.	Inration	1
14.	GMID	1
15.	Emerald	1
16.	Oxford University Press	1
17.	Cambridge University Press	1
18.	OECD	1
19.	Integram Budownictwo	1
20.	Integram Energetyka	1
21.	Badania nieniszczące (baza norm)	1
22.	Prawo ochrony środowiska	1

Biblioteki szkół wyższych tworzą również własne bazy danych, w których dokumentują dorobek naukowy pracowników, tworzą bibliografie prac dyplomowych, kartoteki zagadnieniowe, bazy zawartości wybranych typów zbiorów (czasopism, prac zbiorowych), bibliografie regionalne, bazy sylabusów, bazy tematyczne. Taką działalność informacyjną prowadzi 16 z badanych bibliotek (57%), żadnych własnych baz nie opracowuje 12 z badanych bibliotek PWSZ (43%).

Autorki ankiety interesowało również to, czy i w jaki sposób biblioteki PWSZ dokumentują dorobek naukowy pracowników uczelni. 15 bibliotek (54%) odpowiedziało twierdząco, 13 bibliotek (46%) udzieliło negatywnej odpowiedzi. Sposób dokumentowania dorobku obrazuje poniższy wykres.

Wykres 6. Sposób dokumentowania dorobku naukowego pracowników

Ponad połowa z bibliotek dokumentujących dorobek naukowy pracowników (53%) tworzy bazy danych posługując się specjalistycznym oprogramowaniem. Są to m.in. systemy: Expertus, Bibliografia M21, Sowa SQL/MARC21, Prolib, Mol Optivum, Libra 2000. Jednak większość z nich nie pozwala na parametryzację i analizę bibliometryczną. 33% bibliotek tworzy spis publikacji na stronie WWW, natomiast 14% dokumentuje dorobek, tworząc spisy publikacji naukowych pracowników w pliku tekstowym.

Jedynie 9 z badanych bibliotek, stanowiące 32% tworzy samodzielnie lub współpracuje przy gromadzeniu zasobów bibliotek cyfrowych. Większość z bibliotek PWSZ - 17 (68%) nie digitalizuje swoich zbiorów i nie uczestniczy w tego typu projektach. Biblioteka PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim prowadzi prace zmierzające do utworzenia własnej biblioteki cyfrowej. Najwięcej z ankietowanych bibliotek jest członkiem Konsorcjum Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej i są to: Wałbrzych, Głogów, Legnica, Opole i Jelenia Góra. Głogów i Leszno współpracują przy projekcie e-Publikacje Nauki Polskiej stworzonym przez Wyższą Szkołę Ekonomiczną w Białymstoku. Biblioteka PWSZ we Włocławku współpracuje z Kujawsko-Pomorską Biblioteką Cyfrową, Biblioteka PSW w Białej Podlaskiej zadeklarowała współtworzenie zasobów naukowych Białskiej Biblioteki Cyfrowej. 86% bibliotek PWSZ nie tworzy repozytorium uczelnianego, takie działania podejmuje jedynie 14% bibliotek.

Następne pytania ankiety oscylowały wokół udostępniania zbiorów i aktywności użytkowników bibliotek w korzystaniu ze zbiorów. Liczba zarejestrowanych w 2012 r. czytelników bibliotek to 50 tys. osób, zarówno studentów, jak i pracowników naukowych i administracyjnych uczelni. Aktywnie korzystający z zasobów bibliotek użytkownicy stanowią 99% wszystkich zarejestrowanych. W 2012 r. na bardzo zbliżonym poziomie kształtują się liczba wypożyczeń na zewnątrz - 370.492 i liczba udostępnień na miejscu - 399.039. Różnica wynosi zaledwie ok. 30 tys. i dowodzi to, że użytkownicy nie tylko chętnie wypożyczają książki do domu i na zajęcia, ale równie licznie korzystają z zasobów bibliotek w czytelnich.

89% bibliotek PWSZ udostępnia swoje zbiory w tzw. wolnym dostępie. „Wolny dostęp uprzystępnia dużą część księgozbioru i ułatwia poszukiwania nieskonkretyzowane, umożliwia użytkownikowi bezpośredni kontakt ze zbiorami bibliotecznymi, pozwala na dowolny i nieskrępowany wybór materiałów. Wzbogaca procedury wyszukiwawcze, przynosząc w rezultacie wyższe wskaźniki wykorzystania księgozbioru” (Baran 2009). Jeśli tylko warunki lokalowe pozwalają na zorganizowanie wolnego dostępu, biblioteki coraz częściej decydują się na takie rozwiązanie, bowiem wychodzi to naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom czytelników.

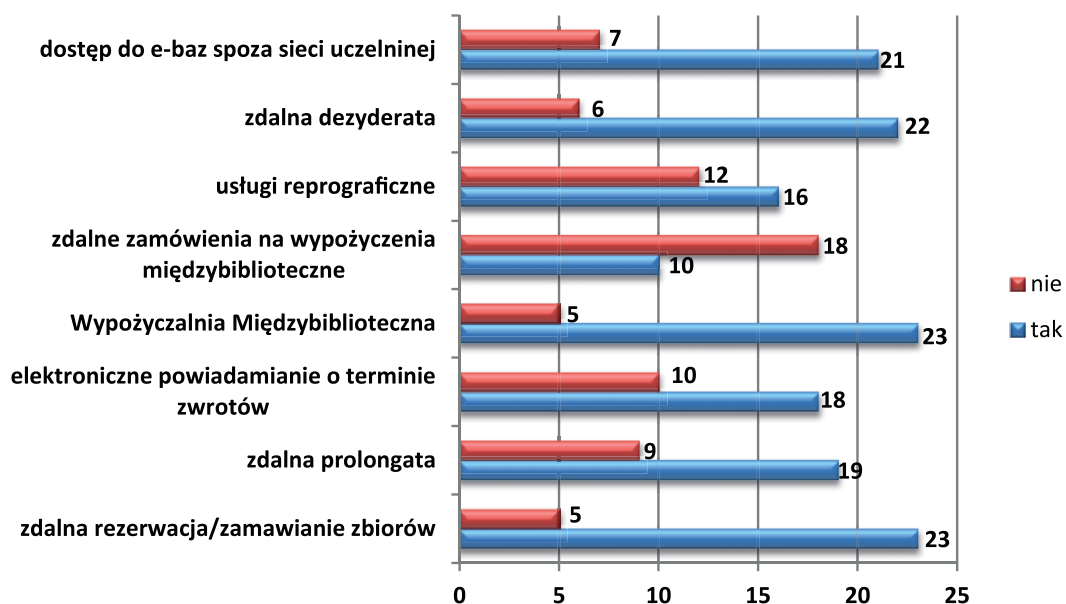
W piątym obszarze badań biblioteki zostały poproszone również o podanie nazwy stosowanego systemu bibliotecznego i informację o udostępnianiu katalogu bibliotecznego on-line. Obecnie zaimplementowane systemy biblioteczne umożliwiają skomputeryzowanie wszystkich procesów bibliecznych od gromadzenia i opracowania zaczynając, poprzez udostępnianie księgozbioru, inwentaryzowanie, do prowadzenia statystyk bibliecznych. Dostępna jest również ich integracja z dodatkowymi systemami, jak wymiana opisów bibliograficznych, oparta na protokole Z39.50, zabezpieczanie zbiorów w technologii RFID czy digitalizacją zbiorów.

Tabela 3. Stosowane systemy biblioteczne

Lp.	System biblioteczny	Liczba bibliotek
1.	Libra	9
2.	SOWA	8
3.	Prolib	7
4.	Patron	2
5.	MOL Optivum	1
6.	MAK	1

Katalogi OPAC zapewniają najbardziej optymalny sposób informowania o zbiorach bibliotek. Dzięki wprowadzaniu coraz to nowych możliwości, zapewniają skuteczne wyszukiwanie potrzebnych informacji oraz łatwiejszy, nieograniczony w czasie i przestrzeni, dostęp do informacji naukowej. 27 bibliotek PWSZ (96%) udostępnia swój katalog biblioteczny on-line. Takiego dostępu do swoich zasobów nie zapewnia tylko jedna biblioteka biorąca udział w badaniu.

Biblioteki stale też poszerzają gamę oferowanych przez siebie usług, tak aby spełniać oczekiwania i potrzeby użytkowników. W ankiecie zapytano biblioteki PWSZ jakie usługi oferują. Odpowiedzi obrazuje poniższy wykres.

Wykres 7. Usługi oferowane przez biblioteki PWSZ

Większość bibliotek ma w swojej ofercie szeroki wachlarz usług, które również ułatwiają użytkownikom korzystanie z jej zasobów, jak: możliwość zdalnego rezerwowania i zamawiania zbiorów bibliotecznych, zdalnej prolongaty, elektronicznego powiadamiania o terminie zwrotu wypożyczonych materiałów i zdalnej dezyderaty. W większości bibliotek użytkownicy mogą skorzystać również z usług reprograficznych, jak kserowanie i skanowanie oraz Wypożyczalni Międzybibliotecznej, umożliwiającej zamawianie materiałów dla użytkowników z innych bibliotek. Jedynie 36% bibliotek PWSZ ma uruchomione zdalne składanie zamówień na wypożyczenia międzybiblioteczne ze strony WWW. Większość bibliotek biorących udział w badaniu oferuje swoim użytkownikom także dostęp do licencjonowanych baz danych spoza sieci uczelnianej, co jest oczywistą korzyścią dla czytelników, bowiem wówczas dostęp do wielu informacji naukowych nie jest ograniczony godzinami otwarcia biblioteki. Liczba sesji - 99.614 - wykazana w statystykach poszczególnych licencjonowanych baz danych świadczy o dużym stopniu wykorzystania elektronicznych źródeł. W 2012 r. użytkownicy bibliotek PWSZ pobrali z e-baz 167.050 dokumentów i przejrżeli 53.254 strony.

Zapytano również w ankiecie, czy biblioteki informują o swojej działalności i oferowanych usługach za pośrednictwem własnych stron WWW. 20 bibliotek redaguje własną stronę internetową, w przypadku 2 - o ich działalności informują strony WWW uczelni, 6 bibliotek nie ma własnej strony w Internecie. Prowadzenie własnej strony internetowej to na pewno wyzwanie zwłaszcza dla bibliotek, które wśród swoich pracowników nie mają informatyka oraz dla bibliotek, których obsada jest nieliczna, natomiast o tym, że jest to doskonałe narzędzie nie tylko do informowania, ale również promocji własnej działalności świadczy liczba wejść na stronę www bibliotek PWSZ w 2012 r. - ponad 308 tys.

Obecnie duże biblioteki akademickie wykorzystują w dużym stopniu w kontaktach z użytkownikami oraz w celach promocji portale społecznościowe i oferują interaktywne usługi informacyjne, jak komunikatory, czaty. Niestety w bibliotekach PWSZ sytuacja nie wygląda pod tym względem najlepiej, bowiem aż 23 biblioteki nie posiadają swojego profilu na żadnym z portali społecznościowych, 24 - nie oferują komunikatorów i czatów jako form kontaktu z klientem - użytkownikiem, a często taka interaktywna działalność informacyjna przybierać może postać całej gamy różnych możliwości kontaktu *Zapytaj bibliotekarza*. Jej celem jest udzielanie szybkiej, wyczerpującej i aktualnej informacji na temat zasobów biblioteki, obsługi katalogu, wyszukiwania informacji, itp.

Witryna Biblioteki PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej z usługą *Zapytaj bibliotekarza*

Nowa usługa w Bibliotece PSW: „ZAPYTAJ BIBLIOTEKARZA”.

Jeśli macie Państwo pytania związane z korzystaniem z naszego księgozbioru, wyszukiwaniem informacji, funkcjonowaniem Biblioteki - skorzystajcie z nowej usługi „ZAPYTAJ BIBLIOTEKARZA”. Jej celem jest dostarczenie naszym Użytkownikom rzetelnej informacji w możliwie najkrótszym czasie.

Informacje udzielane są przez: telefon, email, komunikator gadu-gadu, Facebook. Na zapytania drogą mailową odpowiadamy w ciągu 48 godzin, pomijając dni świąteczne i wolne od pracy.

**Na pytania odpowiadamy od poniedziałku do piątku
w godzinach 11:00 - 15:00.**

Dyżurny bibliotekarz odpowiada na pytania dotyczące zasad korzystania z Biblioteki, obsługi katalogów, narzędzi wyszukiwawczych, zasobów informacyjnych. Wskazuje, jak prowadzić w nich poszukiwania, nie tworzy jednak indywidualnych zestawień bibliograficznych.

TEL. 83 344 99 00 wew. 241

POCZTA ELEKTRONICZNA

KOMUNIKATOR GADU-GADU

FACEBOOK

Działalność biblioteki to również dydaktyka z zakresu ogólnej *information literacy* - prowadzenie przysposobienia bibliotecznego dla studentów I roku studiów, szkoleń dla różnych kategorii użytkowników z obsługi katalogów, wyszukiwania informacji, posługiwania się elektronicznymi źródłami informacji. W 2012 r. bibliotekarze zatrudnieni w PWSZ przeprowadzili 602 szkolenia biblieczne dla grupy 18.544 użytkowników. Jedynie 7 bibliotek - 25% (Biała Podlaska, Elbląg, Gniezno, Kalisz, Nowy Sącz, Włocławek i Tarnów) oferuje dla swoich użytkowników formę szkolenia on-line.

Współpraca międzybiblioteczna i z innymi instytucjami otoczenia bibliotek odbywa się na różnych polach działalności: wymiany zbiorów i druków zbędnych, organizacji szkoleń, imprez kulturalnych, wymiany doświadczeń.

Biblioteki zawierają również porozumienia konsorcyjne, uczestniczą także w klastrach, dzięki czemu mogą w swojej działalności wprowadzać innowacyjne rozwiązania, dzielić się kosztami przy zakupie licencjonowanych baz danych, poszerzać zakres swoich usług. Z 28 bibliotek PWSZ w konsorcjach i klastrach uczestniczy 10 z nich (36%), 18 (64%) nie zawiera takich porozumień. Obrazuje to poniższa tabela.

Tabela 4. Udział bibliotek PWSZ w konsorcjach i klastrach

Lp.	Nazwa konsorcjum, klastra	Biblioteki uczestniczące
1.	e-Publikacje Nauki Polskiej	Głogów, Leszno
2.	Klaster Bibliotek Bi@lskich	Biała Podlaska
3.	Konsorcjum Bibliotek Kierunków Ekonomicznych	Biała Podlaska, Kalisz
4.	Konsorcjum Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej	Głogów, Jelenia Góra, Legnica, Opole,
5.	Konsorcjum Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej	Włocławek
6.	Konsorcjum Poznańskich Bibliotek Naukowych	Nowy Sącz
7.	Konsorcjum Proquest	Kalisz
8.	Porozumienie Bibliotek Tarnowskich - portal katalogowy	Tarnów
9.	Umowy o współpracę w zakresie świadczenia usług bibliotecznych	Wałbrzych

Biblioteki PWSZ zapytano o liczbę realizowanych przez nie projektów. Do momentu wypełnienia ankiety takich projektów zrealizowano 34. Jednym z nich jest projekt *Bibliotekarz XXI wieku - przewodnik po labiryncie informacji i wiedzy* zorganizowany przez Bibliotekę PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej o wartości 605 tys., finansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego, którego celem było zorganizowanie cyklu wykładów i szkoleń dla 45 bibliotekarzy różnych typów bibliotek z powiatu bialskiego, radzyńskiego i parczewskiego województwa lubelskiego.

Biblioteki organizują również różnego rodzaju konferencje, seminaria i warsztaty, a realizacji tego typu przedsięwzięć podjęły się już 51 razy. Oprócz tego w bibliotekach organizowane są imprezy kulturalne: spotkania autorskie, wystawy, koncerty, wieczorki literackie, pokazy filmowe. Do 2013 r. biblioteki PWSZ zorganizowały 810 imprez, co jest liczbą imponującą. Biblioteka PWSZ w Głogowie jest organizatorem i miejskim koordynatorem Dolnośląskiego Festiwalu Nauki w Głogowie a biblioteka PWSZ w Pile posiada Galerię „Na poddaszu.” Biblioteki prowadzą również działalność społeczną. Biblioteka PWSZ w Chełmie prowadziła akcję charytatywną na rzecz Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych „Prometeusz” w Chełmie.

Biblioteki PWSZ we Włocławku i PWSZ w Głogowie, oprócz swojej podstawowej działalności, prowadzą również sprzedaż publikacji wydawnictw uczelnianych. Podobnie biblioteka PWSZ w Opolu koordynuje całą działalność wydawniczą uczelni, redaguje i wydaje czasopismo naukowo-informacyjne „Puls Uczelni”. Poza tym dyrektor biblioteki jest pełnomocnikiem Rektora ds. systemu Plagiat.pl, a bibliotekarze koordynują całą procedurę kontroli prac dyplomowych. Z kolei dyrektor biblioteki PWSZ im. Witelona w Legnicy pełni funkcję Uczelnianego Koordynatora ds. Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Wnioski

Pierwsze biblioteki PWSZ zaistniały w środowisku szkolnictwa wyższego i bibliotekarskiego 15 lat temu wraz z nowopowstającymi wyższymi szkołami zawodowymi. Z perspektywy kilkunastu, czy kilku - w przypadku niektórych placówek - lat funkcjonowania wyłania się pozytywny, ogólny ich wizerunek.

Duża część z badanych bibliotek, wkładając ogrom wysiłku wypracowała określone standardy obowiązujące w codziennej pragmatyce zawodowej. Zarówno te, które pracują w rozbudowanych systemach biblioteczno-informacyjnych, jak i te funkcjonujące w strukturach scalonych, w jednej głównej bibliotece uczelnianej. Te, które prowadzą działalność w małych powierzchniowo pomieszczeniach, jak te, które posiadają nowoczesne i nowo wybudowane lub adaptowane gmachy.

Znaczący procent badanych bibliotek posiada wykształconą - strukturę organizacyjną z odpowiednio zorganizowanymi działami odpowiadającymi za podstawowe procesy biblioteczne. Tylko niewiele z nich funkcjonuje bez wydzielonych agend opracowania i gromadzenia oraz informacji naukowej.

Średnia tygodniowych godzin otwarcia bibliotek wynosząca 50 godzin zegarowych, w zadawalającym stopniu czyni je dostępnymi dla użytkowników i pozwala na optymalną ich obsługę.

Jednym z głównych zadań bibliotek uczelnianych jest wsparcie dydaktyki i badań naukowych poprzez gromadzenie i udostępnianie różnorodnych źródeł informacji - od tradycyjnych, czarnodrukowych podręczników poprzez e-czasopisma, e-książki, zbiory audio, aż po tworzone lub licencjonowane bazy danych. Podejmując realizację powyższego zadania biblioteki PWSZ mają ogółem do dyspozycji zbiory rzędu prawie 1 milion 200 tysięcy jednostek inwentarzowych, z których drogą wypożyczeń międzybibliotecznych może korzystać cała populacja studentów i pracowników PWSZ w Polsce.

W zasobach bibliotek przeważają materiały drukowane, jednak równolegle z nimi, choć w mniejszej skali, gromadzone są dokumenty elektroniczne i audiowizualne oraz szeroki wachlarz tytułów czasopism polskich i zagranicznych - zarówno w tradycyjnej wersji papierowej, jak i ich elektronicznych odpowiednikach. Każdego roku biblioteki powiększają swoje zbiory nawet o kilka tysięcy egzemplarzy, a ich księgozbiory w ponad 60% niosą aktualne wyniki badań i treści naukowe. Dopełnienie zbiorów stanowią, coraz liczniej obecne w bibliotekach pełnotekstowe, abstraktowe i bibliograficzne bazy danych. Przyjęte metody pozyskiwania różnego typu źródeł informacji zbliżają coraz bardziej biblioteki PWSZ do modelu bibliotek hybrydowych, łączących cechy biblioteki tradycyjnej i cyfrowej z szeroką elektroniczną przestrzenią informacyjną. Treści przestrzeni tej wypełniają zarówno źródła zewnętrzne-wirtualne, do których biblioteki oferują dostęp, jak i te tworzone w omawianych bibliotekach, a wymienione powyżej w wynikach badań.

Niewielkie jednak osiągnięcia mają biblioteki na polu digitalizacji zbiorów i tworzenia otwartych zasobów nauki. U podłoża takiego stanu rzeczy leżą przede wszystkim problemy związane z brakiem odpowiednich procedur

w niektórych uczelniach, ograniczenia prawa autorskiego, brak wsparcia informatycznego i odpowiednich środków technicznych i finansowych, umożliwiających stworzenie profesjonalnej repozytaryjnej platformy. Mimo barier w sferze cyfryzacji zasobów odnotować można przykłady dobrych praktyk włączania się bibliotek PWSZ do lokalnych, regionalnych lub krajowych projektów bibliotek cyfrowych.

Zasoby i szeroka gama usług oferowanych przez biblioteki zyskują uznanie i w dużym stopniu zaspakajają potrzeby informacyjne obsługiwanej przez nie populacji, o czym świadczy liczba użytkowników aktywnie korzystających z zasobów bibliotek oraz liczba sesji, dokumentów i przejranych stron w licencjonowanych bazach danych.

Całokształt działalności bibliotek i przygotowanie ich do pełnienia ustawowych i statutowych funkcji i zadań zależy od profesjonalnej, wysoko wykwalifikowanej kadry bibliotecznej, a taka właśnie zatrudniona jest w badanych bibliotekach PWSZ. Wszyscy - 100% - bibliotekarze legitymują się wyższym wykształceniem, a wśród nich są osoby ze stopniem naukowym doktora i bibliotekarze dyplomowani. Zatrudniona kadra wykonywała i wykonuje pionierskie czasem działania aby jak najbardziej zbliżyć standardy bibliotek PWSZ, z zachowaniem ich indywidualnego charakteru, do standardów przyjętych w bibliotekach akademickich. Służą temu przede wszystkim intensywne działania w zakresie rozwoju infrastruktury bibliotecznej i komunikacyjno-informacyjnej, dbałość o wysoką jakość oferowanych usług oraz aktywność bibliotekarzy w doskonaleniu zawodowym i podejmowane przez nich badania, mające na celu jak najlepsze dostosowanie oferty do zmieniających się i coraz bardziej spersonalizowanych potrzeb informacyjnych obsługiwanych przez nie użytkowników. Prowadzone badania przekładają się na poprawę jakości działań i wzbogacają dorobek publikacyjny bibliotekarzy, dzięki któremu biblioteki PWSZ zaczynają istnieć w świadomości ogólnokrajowego środowiska bibliotekarskiego i bibliotekoznawczego oraz w swoim lokalnym i regionalnym otoczeniu społecznym, na rzecz którego podejmują liczne działania kulturalne, popularyzatorskie i szkoleniowe, wykorzystując do tego swój potencjał infrastrukturalny, intelektualny i kreatorski.

Zaawansowane techniki informacyjno-komunikacyjne, coraz częściej stosowane w bibliotekach PWSZ, implikują zmiany w organizacji podstawowych procesów bibliotecznych, w formach komunikacji z czytelnikiem oraz w rozwijanych metodach szkoleniowych, do których coraz częściej wprowadzane są elementy e-learningu. Wszystkie biblioteki dysponują komputerowymi systemami bibliotecznymi i w prawie 100% dostępnymi on-line katalogami. W użytkowanie czytelnikom oddają ogółem ponad 800 stanowisk komputerowych i dostęp do sieci Wi-Fi, dzięki czemu rozwijają nowe kanały informacyjne wspomagające procesy komunikacji. Do ważkich kanałów komunikacyjnych należą strony internetowe bibliotek, stanowiące cenne źródło informacji o działalności i zasobach bibliotek, miejsce udostępniania e-źródeł oraz wirtualnych serwisów umożliwiających bezpośrednio z witryny zadanie pytanie bibliotekarzowi.

Strony WWW to także istotne narzędzie marketingowe i promocyjne, a wspomagane obecnością bibliotek na portalach społecznościowych oddziałuje na ich dalsze i bliższe otoczenie.

W infrastrukturalnym obszarze najistotniejszymi barierami hamującymi rozwój niektórych bibliotek są zbyt małe ich powierzchnie użytkowe i/lub magazynowe, brak dostępu do baz, niewielka liczba zbiorów, mały ilościowo personel i brak stron domowych bibliotek. Mimo zapisów Ustawy z 18 marca 2011 roku o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Art.13, ust.1, omawiane biblioteki PWSZ w niewielkim stopniu przystosowane są do obsługi użytkowników z niepełnosprawnością. Na fakt ten wskazują również badania przeprowadzone w 2012 roku przez biblioteki PWSZ w Lesznie i PSW w Białej Podlaskiej (Szczygieł 2012), (Dziołak, Paszkiewicz 2012).

Większość z badanych bibliotek stosuje nowoczesne metody zarządzania wyrażane m.in. poprzez wprowadzane elementy TQM, sformułowane misje poszczególnych bibliotek i opracowane plany strategiczne. Plany te pozwalają na uświadomienie i zwerbalizowanie mocnych i słabych stron bibliotek, ich szans rozwoju i zagrożeń oraz wyzwań, które czekają je w najbliższej perspektywie. Wiele jeszcze wysiłku należy włożyć w rozwój architektoniczno-budowlanej infrastruktury bibliotek, w tworzenie własnych baz danych, wśród których do priorytetowych należą bazy dokumentujące dorobek naukowy pracowników uczelni oraz w rozwijanie współpracy w zakresie wymiany doświadczeń, organizacji wspólnych warsztatów i konferencji czy staży zawodowych. W dobie społeczeństwa informacyjnego niezwykle istotne stają się również działania zmierzające do rozwoju różnorodnych form komunikacji interaktywnej i czynny udział w budowaniu otwartych zasobów nauki pozwalających na transfer wiedzy tworzonej w macierzystych uczelniach.

Zmiany zachodzące w otoczeniu edukacyjnym, społecznym i gospodarczym bibliotek, rozwój technologii informatycznych i informacyjno-komunikacyjnych, generują zmiany w samych bibliotekach, stąd również potrzeba stałego i różnorodnego doskonalenia zawodowego bibliotekarzy, pozwalającego na szybkie reagowanie na zachodzące w otoczeniu bibliotek zjawiska. Zapewne pomocne w realizacji powyższych postulatów byłyby wyraźnie określone plany finansowe bibliotek, jednak prawie połowa badanych bibliotek funkcjonuje bez określonego na swoją działalność budżetu.

Analiza wyników badań pozwala stwierdzić, iż biblioteki PWSZ dokonały dużego skoku rozwojowego w każdym z podstawowych obszarów ich funkcjonowania, chociaż powyższa analiza wyraźnie wskazuje również na duże różnice w poszczególnych obszarach badawczych bibliotek biorących udział w ankiecie. Nie występują tutaj jednak proste zależności typu - im większa uczelnia, tym większa biblioteka, im dłużej biblioteka funkcjonuje, tym wyższy stopień rozwoju osiągnęła, im zatrudnia większą liczbę pracowników, tym spektrum usług jest bogatsze.

Mimo czasami występujących znacznych różnic, biblioteki które odpowiedziały na ankietę, dużym wysiłkiem i nakładem pracy kadry bibliotecznej, sukcesywnie tworzą swoistą *knowledge space* macierzystych uczelni i stają się ważnym ogniwem budowania społeczeństwa informacyjnego i społeczeństwa wiedzy.

Literatura:

1. Baran S., *Wolny dostęp - czytelnictwo - przestrzeń biblioteczna*, „Bibliotekarz Warmińsko-Mazurski” [Dokument elektroniczny], nr 3/4 2009. Tryb dostępu: http://www.wbp.olsztyn.pl/bwm/3-4_09-ie/uwm.htm [data dostępu: 17.06.2013].
2. Dziołak M., Paszkiewicz D. (2012), *Stopień przygotowania wybranych bibliotek państwowych wyższych szkół zawodowych do obsługi użytkowników niepełnosprawnych. Wyniki ankietowe*. W: K. Stąpór (red.), *Czytelnik o specyficznych potrzebach w bibliotece : materiały z sympozjum dyrektorów bibliotek państwowych wyższych szkół zawodowych w Karkonoskiej Państwowej Szkole Wyższej, 5-6.09.2012*. Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze, Jelenia Góra, s. 68-87.
3. Dziołak M., Pykacz S. (2010), *Strategia rozwoju Biblioteki PWSZ im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej komponentem kompleksowego zarządzania przez jakość (TQM)*. W: A. Nowak, B. Ochodek (red.), *Biblioteka uczelniana biblioteką jakości*. Wydawnictwo PWSZ im. Stanisława Staszica w Pile, Piła, s. 71-90.
4. Szczygieł H. (2012), *Bariera w cyberprzestrzeni. Analiza dostępności stron internetowych bibliotek państwowych wyższych szkół zawodowych*. W: K. Stąpór (red.), *Czytelnik o specyficznych potrzebach w bibliotece: materiały z sympozjum dyrektorów bibliotek państwowych wyższych szkół zawodowych w Karkonoskiej Państwowej Szkole Wyższej, 5-6.09.2012*. Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze, Jelenia Góra, s. 68-87.
5. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. Dz. U. 1997 Nr 85 poz. 539 z późn. zm.
6. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki. Dz. U. 2010 Nr 96, poz. 615.
7. Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz zmianie niektórych innych ustaw. Dz. U. 2011 Nr 84, poz. 455.
8. Witrylak A. (2006), *Biblioteki państwowych wyższych szkół zawodowych - nowe ogniwo ogólnokrajowej sieci bibliotecznej*, „Biuletyn EBIB” [Dokument elektroniczny], nr 1/2006. Tryb dostępu: <http://www.ebib.info/2006/71/witrylak.php> [data dostępu: 14.05.2013].
9. Wojciechowski J. (2002), *Biblioteka akademicka: możliwe zmiany organizacji*. W: A. Jazdon, A. Chachlikowska (red. nauk.), *Stan i potrzeby polskich bibliotek uczelnianych: materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej Poznań, 13-15.11.2002*. Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu, Poznań, s. 27-46.